

Z ApiSlovenije v malem

dr. Nataša Lilek in dr. Andreja Kandolf Borovšak

svetovalki JSSČ za varno hrano

natas.lilek@czs.si, andreja.kandolf@czs.si

V soboto, 18. septembra 2021, je na Čebelarški zvezi Slovenije potekala ApiSlovenija v malem s strokovno razpravo na temo *Problematika nepristnega medu na trgu in označevanje porekla medu, ogledom tehnoloških rešitev v čebelarstvu ter predavanjem čebelarskega strokovnjaka dr. Ralpha Büchlerja s Čebelarskega inštituta Kirchain v Nemčiji, ki je spregovoril o trajnostnem načinu nadzora nad varojami na osnovi bioloških in tehnoloških metod.*

V strokovni razpravi na temo *Problematika nepristnega medu na trgu in označevanje porekla medu* so sodelovali Boštjan Noč, ČZS, Željko Vrbos, Hrvaška čebelarska zveza, Rodoljub Živadinović, Zveza čebelarskih društev Srbije, Damir Barašin, Zveza čebelarskih društev Republike Srpske, Hajrudin Šabić, Čebelarska zveza Unsko-sanskega kantona, doc. dr. Mojca Korošec, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani, ter prof. dr. Dražen Lušić, Medicinska fakulteta Reka. Za uvod v razpravo sta nas najprej nagovorila državni sekretar na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS mag. Aleš Irgolič in Boštjan Noč, nato pa smo prisluhnili predavanju prof. dr. Norberta Garcie, predsednika Komisije za ekonomiko pri Apimondii, ter profesorja na univerzi v Argentini, ki je predstavil trg medu vključno s pojavom potvorb medu.

Koliko nepristnega medu se pojavlja na trgu, je po besedah prof. dr. Norberta Garcie nemogoče oceniti, tisto, kar se najde, pa je verjetno samo vrh ledene gore. Analitske metode za ugotavljanje nepristnega medu so zelo dobro razvite, kljub temu pa so ponarejevalci vedno korak pred analitiko. Pri ugotavljanju nepristnega medu je treba spremljati tudi dokumentacijo za sledljivost medu. Na Hrvaškem, v Srbiji ter Bosni in Hercegovini je nepristnega medu na trgu bistveno več kot v Sloveniji.

Udeleženci strokovne razprave so bili enotni, da je treba poostri nadzor nad pojavom nepristnega medu na trgu, potrošnike ozaveščati o uporabi lokalnega medu, stalno izpopolnjevati metode za ugotavljanje nepristnega medu ter spremeniti zakonodajo, da bo zagotavljala nedvoumno sledljivost medu tudi s tem, da se na nalepki za med jasno označi, iz katerih držav

med prihaja. Udeleženci so podpisali deklaracijo, s katero od Evropske komisije zahtevajo, da se zakonodaja spremeni tako, da oznaka mešanica »medu iz EU in medu, ki ni iz EU« ne bo več dovoljena.

Na koncu ni odveč poudariti, da čebelarji smejo prodajati samo med, ki ga pridelajo sami, če nimajo registrirane dodatne dejavnosti. Vsebino deklaracije lahko pogledate na spletni strani:

V drugem delu programa ApiSlovenije v malem smo prisluhnili čebelarskemu strokovnjaku dr. Ralphu Büchlerju. Spregovoril je o trajnostnem načinu nadzora nad varojami na osnovi bioloških in tehnoloških metod. Predstavil je rezultate nekaterih poskusov, opravljenih na njihovem inštitutu, in poudaril povezave med količino zalege in napadenostjo z varojami v čebeljih družinah glede na rojenje in medsebojno bližino čebeljih družin. Predstavil je prekinitvev zaleganja kot tehnološki postopek za nadzor nad varojami ter možne postopke izvedbe (odstranjanje zalege, pripiranje matice, lovni sati) v kombinaciji z uporabo ekoloških sredstev za zatiranje varoj. Z dr. Büchlerjem smo opravili tudi krajši pogovor, ki ga objavljamo v nadaljevanju. Na spletni strani ČZS pa je objavljena tudi njegova predstavitev: ●

Strokovna razprava na temo nepristnega medu in označevanja porekla. Od leve proti desni: doc. dr. Mojca Korošec, Rodoljub Živadinović, Boštjan Noč, Željko Vrbos, Hajrudin Šabić, Damir Barašin, prof. dr. Dražen Lušić.

Foto: Nataša Lilek

Ob obisku Slovenije so gostje iz tujine povedali:

Hajrudin Šabić, predsednik Zveze čebelarjev USK, predstavnik Zveze čebelarjev Federacije BiH

Prvi dan obiska smo obiskali čudovit čebeljak družine Rogelj v Ivančni Gorici s certifikatom tri čebelice za apiturizem. Bil sem navdušen nad lepoto, inovativnim pristopom in urejenim čebeljakom. Posebno darilo za goste je bil obisk muzeja v pripravi Hiše kranjske čebele v Ivančni Gorici, ki ga občina gradi v sodelovanju s ČZS in bi moral obiskovalcem odpreti vrata do konca leta 2021. Stara šola je bila prenovljena in bo verjetno najboljši čebelarški muzej. Drugi dan obiska je bil delovni dan, ki se je zaključil s podpisom deklaracije o podpori spremembi smernic EU o označevanju medu po državah izvora, kar naše združenje absolutno podpira.

ČZS je čebelarškim združenjem primer zdrave skupnosti z visoko produktivno kakovostno matico na čelu, zveza je vodnik ne samo čebelarjem in društvom v regiji, ampak tudi po vsej Evropi. ČZS je primer, kako ljudje, ki imajo vizijo, se žrtvujejo za skupno dobro in kjer vsak na področju svojih pristojnosti opravlja naloge, dosegajo odlične rezultate. V veliko čast mi je bilo biti gost takšnih gostiteljev in biti del programa ApiSlovenia v malem 2021.

Izr. prof. dr. sc. Dražen Lušić

Zahvaljujem se za navdušujoč obisk v Sloveniji, 17. in 19. septembra. Ta nam je pokazal vrhunske primere, kako promovirati čebelarstvo z vizijo in dolgoročnim razmišljanjem. Primera apiturizma in Hiše kranjske čebele dokazujeta, kako napreden je mogoče biti. Vidni so rezultati velikega truda, ki ga vlaga Boštjan Noč skupaj s sodelavci ČZS v razvoj slovenskega čebelarstva. Ustvarili ste verjetno najmočnejšo čebelarško organizacijo v Evropi. Poklon! Pokazali ste tudi, kako se ne ukloniti težavam, ampak se spopasti z njimi, npr. s podpisom deklaracije o označevanju države porekla

medu v EU, kar bo imelo daljnosežne posledice. Hvala, da se borite za čebelarje, državljanje in potrošnike. V čast mi je, da sem sopodpisnik te deklaracije.

Stanko Rajić, predsednik Združenja čebelarjev Beograd

To, kar ste storili za spodbujanje čebelarstva in kranjske čebele, je treba pohvaliti in ste odlični primer, kako to delati. Ne vem, kaj bi od tega, kar sem videl, označil za najlepše. Ali je to vaš Čebelarški center na Brdu pri Lukovici, je to čebelarški turizem gospoda Janeza ali Hiša kranjske čebele? Upam, da bom imel priložnost preživeti nekaj dni v čudovitem okolju prenovljene šole. Za čebelarje iz regije pa je najpomembnejša pobuda, da EU uvede jasno izjavo o geografskem poreklu medu. Ko bo priložnost, bom svoje vtise prenesel na svoje kolege v Srbiji.

Rodoljub Živadinović, predsednik Zveze čebelarških društev Srbije

Podpisana deklaracija bo, ko bo uresničena, izboljšala stanje tudi v Srbiji, ki kot kandidatka za članstvo v EU prevzema zakonodajo EU. Podpiramo tudi idejo Boštjana Noča o čebelarški zvezi Evrope, ki bi se v Evropskem parlamentu in pri drugih organih zavzemala za interese čebelarstva in preprečevala zakonodajo, ki je enako škodljiva interesom čebelarjev kot potrošnikov. Lobi uvoznikov medu že desetletja nima nikogar, ki bi se mu zoperstavljala. To je še ena od kakovostnih idej predsednika ČZS, ki bo šla v zgodovino ne samo slovenskega, ampak tudi svetovnega čebelarstva. Prepričani smo, da lahko samo on izpelje to idejo v korist vseh čebelarjev Evrope, saj so med članicami Apimondie tudi velike izvoznice medu in zato Apimondia ne more nuditi zadostne podpore evropskim čebelarjem. Mi si moramo sami izboriti boljši status.

Pogovor z dr. Ralphom Büchlerjem o praktičnih izkušnjah biološkega načina zatiranja varoj

1. Zakaj se zimske izgube čebeljih družin v zadnjih letih povečujejo? Kaj je vzrok za zimske izgube in kaj povzroča, da te naraščajo? Ali delamo nekaj narobe?

Glavni vzrok zimskih izgub je jasno povečana napadenost zalege z varojami med razvojem zimskih čebel. Napadenost 10 % zalege se lahko razume kot kritična raven, ki se ne bi smela preseči. Povečanje zimskih izgub v zadnjih letih lahko pojasnimo z

okoljskimi spremembami (npr. daljše obdobje zaleganja zaradi toplejšega podnebja, nižje zaloge cvetnega prahu, negativni učinki pesticidov).

2. Ali lahko na kratko razložite, kako večja gostota čebeljih družin poveča napadenost z varojami?

Obstajata dva razloga: a) visoka gostota čebeljih družin vodi k stresu, tekmovanju za prehranske vire,

slabši oskrbi s cvetnim prahom itd.; b) bolj napadene čebelje družine širijo varoje in viruse na sosednje družine, povprečna stopnja napadenosti naraste in na koncu za varoje najdovzjetnejše družine vplivajo na splošno raven napadenosti.

3. V čebelnjakih, ki so značilni za Slovenijo, se ne moremo izogniti večji gostoti čebeljih družin znotraj enega čebelarstva kot tudi med dvema ali več čebelarji. Kolikšno največjo gostoto čebeljih družin znotraj enega čebelnjaka bi predlagali in kakšen bi moral biti odmik med dvema čebelarjema na določenem območju?

Absolutne največje vrednosti gostote ter najmanjše potrebne razdalje ni možno točno določiti, ker so čebele zelo prilagodljive. Vemo pa, da se v naravi roj čebel ugnezdi stran od izrojenca. Posamezna čebelja družina na nekaj sto metrov bi bila ideal. Priporočam čebelnjake s po 5–20 čebeljimi družinami in odmik od 300 do 1000 metrov glede na razpoložljive pašne vire.

4. Katera od v predavanju omenjenih metod se po vaših opažanjih najbolj uporablja med čebelarji v Nemčiji in drugod ter zakaj? Katera je optimalna z vašega zornega kota:

- odvzem vse zalege in vstavljanje zalege v »zbirni« panj
- odvzem vse zalege za uničenje (pretalitev),
- tradicionalni lovilni sat,
- pripiriranje matice v kombinaciji z uporabo zdravil?

Večji čebelarji z več kot 30 družinami bolj uporabljajo pripiranjena matice ter zdravljenje v času ko se poleže vsa zalega, to metodo pogosto združujejo z zamenjavo matice. Lovilni sati delujejo najbolje, če se zdravila ne

uporabijo. Odvzem pokrite zalege je uporaben, če želiš sočasno tudi povečati število čebeljih družin.

5. Je odbira proti varojam odpornih čebel kakor koli blizu tega, da bi se čebelarji lahko zanesli na tako odbrane linije?

Čebele z močnim čistilnim nagonom, ki sestoji iz lastnosti proti varojam občutljive higiene (varroa sensitive hygiene – VSH) in lastnosti za upočasnjevanje razmnoževanja varoj (suppressed mite reproduction – SMR), so precej odpornejše proti varojam, zato so čebelarji s čebelami, odbranimi za takšne lastnosti, zagotovo na boljšem. Nedavni rezultati evropske študije poudarjajo učinkovitost takšne odbire (www.eurbest.eu). Odpornost proti varojam bi morala postati glavni kriterij odbire v Slovenskem rejskem programu za kranjsko čebelo.

Dr. Ralph Büchler

Foto: Nataša Lilek

Ocena čebelarske pašne sezone 2021

Aleš Bozovičar

vodja Opazovalno-napovedovalne službe
ales.bozovicar@czs.si

Po zaključku lanske sezone smo mislili, da slabše že ne more biti, a je narava hitro dokazala nasprotno. Še enkrat se je pokazalo, da blaga in mila zima ne prinese nič dobrega.

Letošnji februar je celo ponudil rekordno visoke temperature za ta čas, kar je že sprožilo razvoj rastlin. Čebele so v februarju z izjemo Gorenjske, Koroške in višjih leg notranjosti države začele razvoj in koriščenje prvih znanilcev pomladi (leska, teloh, zvončki ...). Kljub temu, da je mesec marec bil hladnejširastline niso mogle zaustaviti svojega razvoja do takšne mere, kot bi si želeli

za morebitne kasnejše pozebe. Hladno vreme je vztrajalo oz. se celo stopnjevalo vse do sredine aprila, ko smo že tretje leto zapored bili deležni pozeb, ki so močno prizadele spomladanske rastline. Te so najzaslužnejše za dober nadaljnji razvoj čebeljih družin, na posameznih območjih v državi pa tudi že za prve intenzivnejše donose medicine.

V sredini aprila je hladni zrak zapustil naše kraje, vendar donosov v panj še vedno nismo beležili. Bili smo deležni nestanovitnega vremena z dežjem in vetrom, ki je z izjemo posameznega suhega dne vztrajal skoraj vse do sredine junija. V tem času smo v večjem delu države morali čebele krmiti, da smo zgolj vzdrževali njihove dnevne potrebe. Pokrmili smo med 15 in 20 kg sladkorja na panj in tako nadomeščali zgolj energetske del obroka. Veliko večje težave so imele čebele z zagotavljanjem zadostnih količin cvetnega prahu, saj ga lahko naberejo